

Opetus ja kulttuuriministeriö

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräisiin siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lausuntopyyntö 30.4.2020 VN/1985/2020-OKM-1

Suomen Rehtorit ry kannattaa oppivelvollisuuden pidentämistä, mutta näkee lausunnolla olevassa esityksessä muutostarpeita, jotka ovat välttämättömiä hallituskauden merkittävän uudistuksen toteuttamiseksi ja jotta uudistukseen voidaan sitoutua.

OPPVELVOLLISUUSLAKI

Voimaantulon siirtäminen vuoteen 2022

Suomen Rehtorit ry esittää, että uudistukset otetaan käyttöön yhtäaikaisesti vuonna 2022. Oppivelvollisuuslain käyttöönottoa tulee lykätä siihen asti, kunnes uusi tutkintoon valmentava koulutus tulee voimaan.

Resursseja lisää opetukseen, ohjaukseen ja tukeen sekä oikeus maksuttomaan koulutukseen

Maksuttomuudella tulee ensisijaisesti turvata oppilaiden laadukas opetus, ohjaus ja tuki. Suomen Rehtorit ry esittää, että rahoitusta kohdennettaisiin pääosin niihin tarpeisiin, jotka tukevat toisen asteen tutkinnon suorittamista: perusopetuksen ja toisen asteen opetukseen ja tukeen sekä oppilaan- ja opinto-ohjaukseen. Suomen Rehtorit ry esittää huolensa siitä, että suurin osa 129 miljoonasta eurosta käytetään materiaali- ja matkakuluihin.

Maksuttomuus tulee rajata ensisijaisesti oppivelvollisuusikäisiin. Siirtyminen maksuttomuuteen vaiheittain olisi mahdollistanut osoittaa todelliset, syntyneet kustannukset. Tässä tulee ottaa huomioon myös se, että lukiokoulutuksen järjestäjillä tulee olla edelleen mahdollisuus tarjota maksullisia valinnaisia opintoja maksuttomien rinnalla. Mikäli näitä ei sallita, kuten kansainvälisestä toiminnasta (esim. ulkomaanmatkat, vierailut), korkeakouluysteistyöstä ja oppilaitoksen ulkopuolella järjestettävistä erikoiskursseista (esim. elokuva- ja teatterikäynnit) aiheutuvat kustannukset, jäävät ne koulutuksen järjestäjälle täysimääräisesti korvattaviksi. Myöskään valtakunnallisia erityistehtävälukioita ei voi rajata maksuttomuuden ulkopuolelle.

Suomen Rehtorit ry pitää välttämättömänä, että säännökseen lisätään ylioppilastutkintoa koskeva maksuttomuus. Ylioppilastutkinnon osalta opiskelijalle on säädettävä oikeus suorittaa ylioppilastutkinto maksutta. Tutkinto sisältäisi viisi pakollista koetta sekä tutkinnon suorittamisen aikana suoritettavat ylimääräiset kokeet siten, että arvosanojen korottaminen tai tutkinnon täydentäminen eivät kuulu maksuttomuuden piiriin. Hylätyn pakollisen kokeen uusiminen on opiskelijalle maksutonta eikä opiskelijalta peritä tällöin myöskään tutkintomaksua.

Maksuttomuuden laajuuteen liittyen 16 §:ä on täsmennettävä, mitkä oppimateriaalit sekä työvälineet, -asut ja -aineet ovat maksuttomia tai vaihtoehtoisesti, mitkä eivät.

Oppilaan- ja opinto-ohjauksen resursointi

Suomen Rehtorit ry esittää, että oikeus oppilaan- ja opinto-ohjaukseen kirjataan lainsäädäntöön, jotta voidaan taata 1 §:ssä mainittu koulutuksellisen tasa-arvon toteutuminen.

Suomen Rehtorit ry
Rautatieläisenkatu 6, 00520 Helsinki
p. 010 320 0070
www.surefire.fi

Oppivelvollisuuden suorittaminen opiskeluoikeuden menettämisen aikana

Suomen Rehtorit ry esittää, että 8 §:ä tarkennetaan. Koulutuksen järjestäjän tulee vain silloin, kun se on mahdollista, laatia suunnitelma oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen tai opiskeluoikeuden pidättämisen aikana yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa. Oppivelvollisella tai huoltajalla ei ole velvollisuutta osallistua suunnitelman laatimiseen eikä koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa siihen.

Huoltajan valvontavastuu

Oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.

Suomen Rehtorit ry esittää, että säännöstä täydennetään säätämällä sosiaalitoimelle ja lastensuojelulle velvoite tukea huoltajaa tehtävässään huolehtia oppivelvollisen oppivelvollisuuden suorittamisessa silloin, jos huoltajalla on vaikeuksia tämän tehtävän ja kasvatuksellisen vastuun hoitamisessa. Sosiaalihuoltolain mukaisesti tulee olla velvoite järjestää sosiaalipalveluja, mikäli koulun tai oppilaitoksen keinoin yhteistyössä oppilas- ja opiskeluhuollon ja kodin kanssa ei ole saatu tilannetta ratkaistua. Tarvittaessa on arvioitava myös lastensuojelun tarve, mikäli kodin, sosiaalitoimen ja opetustoimen yhteistyöllä tilannetta ei saada ratkaistua ja oppivelvollista opintojen pariin.

Hakeutumisvelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuu

11 §:ä tulee täydentää siten, että perusopetuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää riittävästi oppilaanohjausta, jotta oppivelvollinen kykenee täyttämään hakeutumisvelvollisuutensa. Tämä tulee ottaa huomioon kustannusvaikutuksissa.

Lain 4 ja 5 §:ssä tarkoitetun koulutuksen järjestäjän tehtäväksi on säädettävä järjestää riittävästi opinto-ohjausta, jotta sen opiskelijana oleva oppivelvollinen kykenee täyttämään hänelle 10 §:n 2 momentissa säädetyn hakeutumisvelvollisuutensa. Opiskelijan oikeus opinto-ohjaukseen on säädettävä päättymään samalla, kun koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy.

Koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu

Oppivelvolliselle, joka opiskelee ilman tutkintokoulutukseen osallistumista suorittamalla vain näytöt tai erityisen tutkinnon, tulee laatia henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Tästä on säädettävä niin, että se laaditaan yhteistyössä opiskelijan ja koulutuksen järjestäjän nimeämän opettajan tai opinto-ohjaajan kanssa. Tämä tulee ottaa huomioon kustannusvaikutuksissa.

Opiskelupaikan osoittaminen

Oppilasta, tämän huoltajaa tai muuta laillista edustajaa tulee kuulla ennen kuin hänelle osoitetaan opiskelupaikka. Oppilaalle tulee myös säätää velvollisuus ottaa vastaan ja aloittaa opinnot hänelle osoitetussa tutkintoon valmentavassa koulutuksessa.

Suomen Rehtorit ry
Rautatieläisenkatu 6, 00520 Helsinki
p. 010 320 0070
www.surefire.fi

LAKI PERUSOPETUSLAIN MUUTTAMISESTA

Suomen Rehtorit ry esittää perusopetuksen tuntijakoasetusta muutettavaksi siten, että vuosiluokille 7 - 9 lisätään kaksi vuosiviikkotuntia oppilaanohjaukseen. Nykyisessä valtakunnallisessa perusopetuksen tuntijaossa oppilaanohjausta on vuosiluokilla 7 - 9 yhteensä kaksi vuosiviikkotuntia, mikä on riittämätön. Lisäämällä vuosiviikkotuntimäärää perusopetuksen päättövaiheessa tavoitteena on vahvistaa oppilaan omia taitoja arvioida vahvuuksiaan, tutustua nykyistä paremmin toisen asteen opintoihin ja eri aloihin sekä tulevaisuuden työelämän asettamiin vaatimuksiin.

Oppivelvollisen valvonnan laiminlyönti

Suomen Rehtorit ry esittää pykälää kumottavaksi ja siirrettäväksi oppivelvollisuuslakiin. Jos oppivelvollinen ei käy koulua, pitää olla säädettävissä toimintavelvoite sosiaalitoimelle ja lastensuojelulle. Suomen Rehtorit ry on esittänyt täydennystä oppivelvollisuuslain 9 §:än.

LAKI LUKIOLAIN MUUTTAMISESTA

Lukiolain osalta tulee arvioida rehtoreille lisääntyvän työn määrä ja työn kuormittavuus ja ottaa ne huomioon kustannusvaikutuksissa.

Oppivelvollisuuden ulottuessa koskemaan toista astetta tulee rehtorille ja opettajalle säätää oikeus saada salassapidon estämättä kaikki opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto opiskelijasta kuten perusopetuksessa rehtorilla ja opettajalla on. Tämä koskee muun muassa tietoja oppilaan saamasta ja tarvitsemasta tuesta sekä pedagogisen tuen asiakirjoja.

LAKI TUTKINTOKOULUTUKSEEN VALMENTAVASTA KOULUTUKSESTA (TUVA)

Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen tarve syntyy jo ennen nivelvaihetta. Uudistukseen tulee sisältyä toimia, jotta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen tarve vähenee ja edistää siirtymistä perusasteelta suoraan toisen asteen koulutukseen. Toiselle asteelle siirryttäessä oppilaalla tulee olla riittävät tiedot ja taidot opinnoissa aloittamiseen ja niissä etenemiseen. Tavoitteena on vähentää opintojen keskeyttämisä ja lisätä motivaatiota ja sitoutumista toisen asteen koulutukseen.

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

1. Maksuttomuudella tulee ensisijaisesti turvata oppilaiden laadukas opetus, ohjaus ja tuki. Rahoitus tulee kohdentaa pääosin niihin tarpeisiin, jotka tukevat toisen asteen tutkinnon suorittamista. Lukiokoulutuksen järjestäjillä tulee olla edelleen mahdollisuus tarjota maksullisia valinnaisia opintoja maksuttomien opintojen rinnalla.
2. Uusien tehtävien myötä syntyvät kustannukset on korvattava täysimääräisesti opetuksen ja koulutuksen järjestäjille. Uudistuksen myötä tulee arvioida rehtoreille lisääntyvän työn määrä ja työn kuormittavuus ja ottaa ne huomioon kustannusvaikutuksissa. Maksuttomuuteen liittyvät asiat tulevat kokonaan uusina työtehtävinä rehtoreille ja muihin hallinnollisiin tehtäviin liittyvät asiat, kuten erilaisten hakemusten käsittely, päätösten teko, uusien tehtävien organisointi, uudet työnjohdolliset tehtävät, rekrytoinnit sekä erilaisten valvonta-, seuranta- ja ilmoitustehtävien määrä lisääntyvät merkittävästi. Lisätyö ja kuormittavuus tulee ottaa huomioon palkkauksessa ja johtamisen resurssissa.
3. Oppivelvollisuuden ulottuessa koskemaan toista astetta tulee rehtorille ja opettajalle säätää oikeus saada salassapidon estämättä kaikki opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto opiskelijasta kuten perusopetuksessa rehtorilla ja opettajalla on.
4. Sosiaalitoimen ja lastensuojelun vastuuta oppivelvollisen ja hänen huoltajan tukemisessa on vahvistettava.
5. Uudistukset otetaan käyttöön yhtäaikaisesti vuonna 2022.

Lopuksi Suomen Rehtorit ry esittää huolensa siitä, että rahoitusta ei ole tässä uudistuksessa osoitettu perusopetukseen, jotta voitaisiin vahvistaa niitä tietoja ja taitoja, joita toisen asteen opinnoissa aloittaminen ja niissä eteneminen edellyttävät. Toisekseen lukiokoulutuksen rahoitusvaje näyttää ilmeiseltä ja esitetyt laskelmat luovat uhkakuvan lukiokoulutuksen opetuksen tason heikentymisestä.

Helsingissä 10.6.2020

Antti Ikonen
puheenjohtaja
Suomen Rehtorit ry
Finlands Rektorer rf